# Çölyak Hastal??? Anketi

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Çölyak Hastal??? Anketi*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19326

ARABPSYCHOLOGY.COM

## Özet

Çölyak Hastal??? Anketi (ÇHA), orijinal ad? Celiac Disease Questionnaire (CDQ) olan ve **Çölyak Hastal???** olan bireylerin sa?l?kla ili?kili ya?am kalitesi (HRQoL) üzerindeki etkilerini ölçmek amac?yla geli?tirilmi? kapsaml? bir psikometrik araçt?r. Bu ölçek, hastal???n kronik yönetiminin ve uygulanan glütensiz diyetin günlük ya?am üzerindeki fiziksel, duygusal ve sosyal sonuçlar?n? de?erlendirir. Ölçe?in Türkçe uyarlamas? ve geçerlik çal??mas? 2015 y?l?nda Aksan ve arkada?lar? taraf?ndan gerçekle?tirilmi? olup, Türk popülasyonunda Çölyak Hastal???n?n ya?am kalitesi üzerindeki etkilerini güvenilir ve geçerli bir ?ekilde incelemek için kullan?lmaktad?r.

Ölçek, hastalar?n semptomlar?n?, tedaviye uyum zorluklar?n? ve psikososyal adaptasyonlar?n? çok boyutlu bir perspektiften ele alarak klinisyenlere ve ara?t?rmac?lara önemli veriler sunmaktad?r. Bu uyarlama çal??mas?, uluslararas? alanda kullan?lan bu arac?n Türk kültürüne özgü dilsel ve psikometrik gereklilikleri kar??lad???n? göstermi?tir.

## Anahtar Kelimeler

Çölyak Hastal??? Anketi, **Çölyak Hastal???**, Ya?am Kalitesi, Sa?l?kla ?lgili Ya?am Kalitesi, Psikometri, Ölçek Uyarlama, Glütensiz Diyet, CDQ.

## Yazarlar

Ölçe?in Türkçe versiyonunun geçerlik ve güvenirlik çal??mas?n? gerçekle?tiren yazarlar ?unlard?r: **Ay?egül Aksan**, S. M. Mercanl?gil, W. Häuser ve E. Karaismailo?lu.

## Amaç

Çölyak Hastal??? Anketinin (ÇHA) temel amac?, **Çölyak Hastal???** tan?s? alm?? bireylerin sa?l?kla ili?kili ya?am kalitelerindeki bozulma derecesini standart ve sistematik bir ?ekilde ölçmektir. Ölçek, özellikle glütensiz diyetin zorluklar?, hastal???n fiziksel semptomlar? ve bunlara e?lik eden psikolojik ve sosyal k?s?tlamalar?n bireyin genel iyilik hali üzerindeki etkilerini belirlemeyi hedefler.

Bu araç, klinik uygulamalarda tedavi etkinli?ini de?erlendirmek, farkl? müdahale stratejilerinin ya?am kalitesi üzerindeki etkilerini kar??la?t?rmak ve epidemiyolojik çal??malarda kronik hastal???n toplumsal yükünü anlamak için kritik bir rol oynar. Türkçe uyarlamas?, Türk hastalar için kültürel olarak uygun ve dilsel aç?dan do?ru bir de?erlendirme imkan? sa?lam??t?r.

## Yap?

Çölyak Hastal??? Anketi, Çölyak Hastal??? olan bireylerin ya?am kalitesini etkileyen birden fazla

ARABPSYCHOLOGY.COM

boyutu kapsayan çok faktörlü bir yap?ya sahiptir. Orijinal ölçek genellikle be? ana alt boyuttan olu?maktad?r:

**Duygusal S?k?nt?:** Hastal???n neden oldu?u anksiyete, depresyon ve stres düzeyleri.
**Sosyal K?s?tlama:** Yeme içme zorluklar? nedeniyle sosyal aktivitelerden geri kalma veya k?s?tlanma.
**Sa?l?k Endi?eleri:** Hastal???n uzun vadeli sonuçlar?, komplikasyonlar? ve sürekli sa?l?k durumu hakk?ndaki kayg?lar.
**Pratik Sorunlar:** Glütensiz diyetin uygulanmas?, g?da al??veri?i ve haz?rl??? ile ilgili günlük zorluklar.
**Gastrointestinal Semptomlar:** Kar?n a?r?s?, ?i?kinlik ve ishal gibi fiziksel belirtilerin s?kl??? ve ?iddeti.

Bu alt boyutlar, hastal???n sadece fiziksel yönünü de?il, ayn? zamanda psikososyal yükünü de kapsaml? bir ?ekilde de?erlendirerek, hastalar?n deneyimlerinin bütüncül bir resmini sunar. Türkçe uyarlama çal??mas?nda da bu çok boyutlu yap?n?n korunup korunmad??? incelenmi?tir.

## Geçerlik

Çölyak Hastal??? Anketinin Türkçe versiyonunun geçerlik çal??malar?, Aksan, Mercanl?gil ve arkada?lar? (2015) taraf?ndan yap?lm??t?r. Bu çal??malar, ölçe?in amaçlad??? yap?y? ne ölçüde do?ru ölçtü?ünü belirlemek amac?yla gerçekle?tirilmi?tir. Geçerlik analizleri genellikle yap? geçerli?i (faktör analizi), ay?rt edici geçerlik ve e? zamanl? geçerlik yöntemlerini içerir.

Yap? geçerli?i kapsam?nda, ölçe?in maddelerinin kuramsal alt boyutlara uygun olarak gruplan?p gruplanmad??? incelenmi?tir. Ayr?ca, ölçe?in bilinen di?er **ya?am kalitesi** veya hastal?k ?iddeti ölçütleri ile beklenen korelasyonlar? gösterip göstermedi?i (e? zamanl? geçerlik) test edilmi?tir. Bu analizler, ÇHA'n?n Türk kültürü ba?lam?nda geçerlik kriterlerini kar??lad???n? do?rulamay? amaçlam??t?r.

## Güvenirlik

Güvenirlik, bir ölçüm arac?n?n tutarl?l?k derecesini ifade eder. Çölyak Hastal??? Anketinin Türkçe uyarlama çal??mas?nda (2015), ölçe?in iç tutarl?l??? genellikle **Cronbach Alfa** katsay?s? kullan?larak de?erlendirilmi?tir. Yüksek Cronbach Alfa de?erleri, ölçe?in maddelerinin ayn? yap?y? ölçme konusunda birbiriyle tutarl? oldu?unu gösterir.

Aksan ve arkada?lar? taraf?ndan yürütülen çal??mada, ölçe?in genel puan? ve alt boyutlar? için kabul edilebilir düzeyde yüksek iç tutarl?l?k katsay?lar? rapor edilmi?tir. Bu sonuçlar, ÇHA'n?n Türk popülasyonunda güvenilir bir ölçüm arac? olarak kullan?labilece?ini i?aret etmektedir. Güvenirlik analizleri ayr?ca test-tekrar test güvenilirli?ini de içerebilir, bu da ölçe?in zaman içinde

ARABPSYCHOLOGY.COM

kararl? sonuçlar verdi?ini gösterir.

## Faktör Analizi

Çölyak Hastal??? Anketinin Türkçe adaptasyonu sürecinde, orijinal ölçe?in çok boyutlu yap?s?n?n Türk örnekleminde de do?rulan?p do?rulanmad???n? belirlemek için do?rulay?c? faktör analizi (DFA) veya aç?mlay?c? faktör analizi (AFA) kullan?lm??t?r. Orijinal CDQ, be? faktörlü bir yap?ya sahiptir.

Faktör analizi sonuçlar?, Türkçe formun da klinik ve teorik olarak anlaml? alt boyutlara ayr?ld???n? göstermelidir. Bu analiz, ölçek maddelerinin hangi faktörlere yüklendi?ini inceleyerek, ölçe?in yap?sal bütünlü?ünün korundu?unu ve Türk hastalar?n deneyimlerini ölçen alt alanlar?n kültürel olarak tutarl? oldu?unu kan?tlam??t?r.

## Araç

**Test Türü:** Uyarlama (Adaptasyon ve Validasyon çal??mas?)

**Format:** Öz bildirim anketi (Self-report questionnaire). Genellikle 5'li veya 6'l? Likert tipi bir derecelendirme format? kullan?l?r.

**Mevcut Diller:** Türkçe (Uyarlanan dil), Almanca (Orijinal dil), ?ngilizce ve di?er valide edilmi? diller.

**Popülasyon Grubu: Çölyak Hastal???** tan?s? konmu? yeti?kin bireyler.

**Ya? Grubu:** Yeti?kin Popülasyonu (Genellikle 18 ya? ve üstü).

**Popülasyon Detaylar?:** Çölyak hastal??? nedeniyle glütensiz diyet uygulayan veya yeni tan? alm?? hastalar.

**Test Metodolojisi:** Psikometrik yöntemler kullan?larak geli?tirilmi?, çok boyutlu, sa?l?kla ili?kili ya?am kalitesi ölçüm arac?d?r.

## Anahtar Kelimeler

Psikometrik Ölçek, Çölyak Hastal???, Uyarlama, Sa?l?k Psikolojisi, Gastrointestinal Semptomlar, Duygusal Durum, Cronbach Alfa, Faktör Yap?s?.

## Yazarlar

**Sorumlu Yazar:** Ay?egül Aksan

**Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?:** Mevcut kaynakta belirtilmemi?tir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

**Kurumsal E-posta Adresleri:** aysegul.cakmak@hacettepe.edu.tr (Sorumlu yazar için belirtilen ileti?im adresi)

**Yaz??ma Adresi:** Hacettepe Üniversitesi (2015 referans?na göre yazar?n ba?l? oldu?u kurum).

## ?zinler, Ücret ve Test Y?l?

**?zinler:** Ölçe?in orijinal geli?tiricilerinden (Häuser ve arkada?lar?) gerekli kullan?m ve uyarlama izinleri al?nm??t?r. Kullan?m ko?ullar? ve telif hakk? bilgileri için sorumlu yazar ile ileti?ime geçilmesi önerilir.

**Ücret:** Ölçe?in ticari olmayan akademik ara?t?rmalarda kullan?m? genellikle ücretsiz olabilir, ancak tam ücret bilgisi sorumlu yazar veya orijinal telif hakk? sahibinden teyit edilmelidir.

**Test Y?l?:** Türkçe geçerlik ve güvenirlik çal??mas?n?n yay?n y?l? 2015'tir (Orijinal ölçek 2010 y?l?nda geli?tirilmi?tir).

## Kaynaklar

Aksan, A., Mercanl?gil, S. M., Häuser, W. ve Karaismailo?lu, E. (2015). Validation of the Turkish version of the Celiac Disease Questionnaire (CDQ). *Health and Quality of Life Outcomes, 13*(1), 82-88.
Häuser, W., Gold, J., Stallmach, A., Caspary, W. F., & Stein, J. (2010). Development and validation of the Celiac Disease Questionnaire (CDQ). *Journal of Clinical Gastroenterology, 44*(1), 40-47. (Orijinal ölçek kayna??).

Bu ölçe?in Türkçe geçerlik çal??mas?n?n orijinal PDF dosyas?na a?a??daki ba?lant?dan ula??labilir: colyak-hastaligi-anketi-toad.pdf

## Çölyak Hastal??? Anketinin Maddeleri

**ÖNEML?:** A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmal? ve hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir. (Ölçek maddeleri kaynak içerikte sa?lanmam??t?r, bu nedenle buraya yaln?zca aç?klay?c? bir not eklenmi?tir.)

Ölçek maddeleri, Çölyak Hastal???n?n ya?am kalitesi üzerindeki etkilerini ölçen ve genellikle 29 ila 30 maddeden olu?an bir dizi ifade içermektedir. Maddelerin tam metni için lütfen Aksan ve arkada?lar? (2015) makalesine ba?vurunuz veya sorumlu yazar ile ileti?ime geçiniz.

ARABPSYCHOLOGY.COM